

OFFER
IN DE
MIST

Sara

Ze kwamen midden op de dag. Ik speelde buiten op het erf, en toen de legertruck stopte wist ik al dat het mis was. Ik was blij dat Poppedijn ondergedoken zat in de struiken, dan was ze tenminste veilig. Er stapten wel zeven of acht soldaten uit. Ze schreeuwden naar me. 'Iema rende naar me toe en pakte me bij de hand. Ik zag de schrik in haar ogen.

Avrum en Yuval speelden ook buiten, op het veld vlak bij het hunebed, waar we schapen hielden toen ik nog kleiner was. Abba riep de jongens. Ze waren er snel, ze begrepen dat ze vandaag niet konden klieren. Ik voelde de schrik in mijn keel, maar toch was ik heel rustig. Het wachten op dit moment was achteraf veel erger dan het moment zelf. Avrum moest bijna huilen, ik zag het aan zijn lippen, maar hij gaf geen kik. Yuval was stoer. Hij was de oudste thuis en hij keek de soldaten net zo recht aan als abba, die zelfs niet met zijn ogen knipperde toen ze hun geweren op hem richtten.

De baas van de soldaten schreeuwde iets naar 'iema. Ze antwoordde dat dit alle kinderen waren. Ik keek haar even aan, maar haar ogen zeiden me dat ik moest zwijgen. Dat deed ik dan ook. Ineens wenste ik dat ik Poppedijn kon halen, maar 'iema hield mijn hand zo stevig vast, dat het niet kon.

De soldaten gingen om ons heen staan. Ik zag ze grijnzen naar onze sterren, alsof die iets anders betekenden dan dat we bijzonder waren. Ze stuurden mijn moeder naar binnen en wij moesten wachten. Ik wilde abba vragen of ik Poppedijn mocht halen, maar ik durfde niet. Hij stond rechtop, zo ontspannen en tegelijkertijd zo strak en stijf. Ik probeerde hem maar na te doen, te doen alsof ik niet bang was. 'Iema kwam terug met een koffer. Een soldaat nam hem ruw van haar over en leek hem te wegen met zijn arm. Daarna opende hij de koffer midden op het erf en gooide een paar kledingstukken op de grond. 'Iema's ogen schoten vuur, maar ze zei niets. Ze nam de koffer weer van hem aan. Ook al zo mooi rechtop, net als abba.

De baas van de soldaten maakte een gebaar met zijn geweer. We moesten naar de truck lopen, die vreselijk stonk en enorme herrie maakte, al was het nog niets vergeleken met het geluid van vliegtuigen waar mijn bed 's nachts weleens van schudde. Avrum en ik waren te klein om snel in te stappen, abba moest ons helpen. Een spiertje in abba's nek trilde, een spiertje dat ik daarvoor alleen had zien trillen toen Yuval, zonder te vragen, een plank had verzaagd om er een zeepekist van te maken. Het bleek de nieuwe staldeur te

zijn en Yuval liep drie dagen na de uitbarsting van abba nog bleek en mak als een lammetje rond.

Nu trilde dat spiertje weer. Ik keek abba aan en hij probeerde me gerust te stellen met zijn ogen. Maar ik wist wel wat er aan de hand was. Ik was niet gek. Goed, met de ere-sterren hadden ze me voor de gek gehouden, daar kwam ik later in het kamp achter. Maar dat we hier nooit meer terug zouden komen, dat was me wel duidelijk. Avrum kon zich niet langer inhouden en verstopte zijn gezicht in mijn moeders omhelzing. Ik hield me groot. Ze zouden me niet zomaar klein krijgen.

Ik zag de buurvrouw even naar buiten komen, ze verdween snel naar binnen. Ik denk dat ze schrok. Ik hoopte maar dat ze goed op onze schat zou passen.

De baas gaf een teken om te gaan rijden. Ik werd ruw tegen mijn vader aan geduwd. Yuval legde zijn hand op mijn schouder en hielp me om op het houten bankje te gaan zitten. Ik kon door de open achterkant naar onze boerderij kijken. Een dun waas van rook kringelde omhoog, maar niet vanuit de schoorsteen.

'Iema,' zei ik. Ze knikte en legde haar hand op mijn knie.

'Het is gedaan,' zei mijn moeder zacht. Dat was het enige moment waarop ik een traan zag glinsteren in haar ogen. Mijn vader knikte en zuchtte. Hij haalde zijn hand door de weinige haren die hij nog op zijn hoofd had.

Ik heb hem en Yuval nooit meer gezien. We moesten afscheid nemen bij het treinstation, en dat was het dan. Maar abba's ogen bleven me troosten, zelfs in de allerdonkerste nachten, tot het kamp het uiteindelijk van ons allemaal gewonnen had.

Feest in *De Oude Linde*

Een zuchtje wind beroerde de lampionnen die nog onverlicht aan de gevel van dorpshuis *De Oude Linde* hingen. De bloemen aan de rozenbottelstruiken naast de ingang leken donkerder te kleuren in de lengende schaduwen, terwijl vele insecten nog profiteerden van de warme junidag en zoemend van roos naar roos vlogen. De wind trok aan, het stalen toegangshekje werd piepend geopend als door een onzichtbare hand. Vanuit het keukenraam van de woning naast het dorpshuis dreef de geur van spitskool met runderlappen naar buiten, als bevestiging dat het begin van het feest nog wel even op zich zou laten wachten. Eerst moest de kost worden gegeten, tot de laatste kruimel.

Toch was het niet volledig stil in *De Oude Linde*. Een scherp gehoor zou de lichte voetstappen van een rennend kind hebben kunnen opvangen, of de ingehouden lach van een meisje dat zich probeerde te verstoppen achter de deur van het toilet.

‘Honderdtien! Wie niet weg is, is gezien, ik kom!’ Rozemarijn stapte naar het midden van de zaal en keek scherp om zich heen. ‘Ha, Gunnar, ik heb je,’ riep ze vrolijk.

Mopperend krabbelde Gunnar onder de tafel vandaan, terwijl Rozemarijn ook Agnes en Berentien ontdekte en van hun verstopperek joeg.

Joest giechelde als een klein meisje, waardoor ook hij snel werd gevonden. Met een brede grijns wachtte hij tot Rozemarijn de rest had opgespoord. Ondertussen plaagde hij Berentien door telkens aan haar rok te trekken en snel los te laten zodra ze keek.

‘Joest,’ zuchtte ze. Hij keek haar met een engelengezichtje aan, de grijns nog altijd prominent aanwezig op zijn gezicht.

‘Ach, joh, hij is nog maar vier,’ zei Agnes sussend.

‘In z’n hoafd misschien,’ zei Berentien. ‘Maar in het echt?’

‘Je bent zo oud als je je voelt,’ deed Agnes een volwassene na. Berentien schoot meteen in de lach en Joest grinnikte mee, al was het grootste deel van de grap hem ontgaan.

Sara sjokte naar hen toe, Rozemarijn had haar uit het toilethokje geplukt. ‘Wie moeten we nog?’ vroeg ze.

‘Alleen Valena en Josephine,’ zei Gunnar.

‘Josephine zit altijd ergens op,’ zei Sara. ‘Net een aap uit het Noorder Dierenpark.’

‘Ben jij daar geweest?’ vroeg Agnes. Haar ogen begonnen te stralen. Joest liet Berentiens rok met rust en keek met grote ogen naar Sara.

‘Vroeger weleens,’ zei ze, de bewonderende blikken ontwijkend. ‘Toen het nog kon.’

‘Met iedereen?’ vroeg Berentien.

‘Iedereen die er toen al was,’ zei Sara. ‘Dus niet helemaal met iedereen.’

Het bleef even stil. Berentien opende haar mond om iets te zeggen, maar sloot hem weer.

‘Ja! Valena, achter het gordijn,’ riep Rozemarijn.

‘Alleen Josephine nog,’ joelde Gunnar. Onwillekeurig keek hij naar het plafond.

‘Hallo, denk je nou echt dat ze daar ergens hangt?’ vroeg Valena. ‘Lijkt me niet.’

‘Hebbes!’ riep Rozemarijn. Ze wees triomfantelijk naar de bovenkant van de kast. Josephines hoofd was net te zien achter het ornament, haar haren stonden als een ragebol om haar gezicht.

‘Goed gedaan,’ zei ze tegen Rozemarijn. ‘Ik dacht dat ik hier goed verstopt zat.’

Rozemarijn lachte. ‘Ik ben gewoon een erg goede zoeker.’

‘Zullen we iets anders doen?’ vroeg Gunnar.

‘Alleen als we hier kunnen blijven. Ik kan het feest al bijna voel’n,’ riep Berentien. Ze draaide een rondje en danste op muziek die alleen zij hoorde.

‘Natuurlijk blijven we,’ zei Rozemarijn. ‘Iedereen wil dat toch?’

Joest knikte heftig, evenals de rest. Sara keek Rozemarijn dankbaar aan.

‘Ik weet het,’ riep Gunnar. ‘We gaan gewoon krijgertje doen.’

‘Dat hebb’n we al honderdduizend...’ begon Berentien, maar Joest gaf haar een duw.

‘Ik ben ‘em wel,’ riep Valena. ‘Jullie hebben vijf tellen om weg te rennen. Vijf... vier...’

‘Wel binnen blijven!’ riep Sara nog, voordat ze net als de anderen maakte dat ze wegkwam.

Hun schaterlach en gegil drong niet door tot de stille straat, waar de dorpsjeugd vanachter de ramen toetjes naar binnen schrokte, in de hoop dat het verlossende dankgebed snel zou klinken. Ze wilden zich klaarmaken voor het feest, dat al drie weken hét gespreksonderwerp was op de mulo, bij de gymnastiek en zelfs na de kerk.

Lisette Mulder had haar kom allang leeg en keek de yoghurt bijna de monden van haar familieleden in. Boven lag haar jurk op haar te wachten, waar ze zelf allemaal kraaltjes op had genaaid om hem helemaal aan haar wensen te laten voldoen. Ze had haar creatie vanmiddag al aan Rigtje en Diana willen laten zien, maar de voorbereidingen in de zaal van het dorpshuis hadden de hele middag in beslag genomen.

‘Heb je er zin in?’ vroeg haar moeder.

‘Dat zie je toch zo?’ zei Margreet, met een scheve mond die ze zelf veroorzaakte doordat ze verveeld met haar wang op haar hand leunde. Ze roerde wat in haar yoghurt, waar haar moeder als troost een extra scheut limonadesiroop in had gedaan.

‘Natuurlijk heb ik er zin in,’ zei Lisette vlug.

Margreet mompelde iets onverstaanbaars en rolde met haar ogen.

‘Volgend jaar ben je oud genoeg,’ zei haar moeder zalvend.

Lisettes gedachten wilden alweer wegdrijven, maar de basstem van haar vader hield ze tegen.

‘Zullen we dan maar danken? Dan kan Lisette van tafel en hoef ik niet meer naar dat sokkengezicht van Margreet te kijken.’

‘Frerik!’ zei Lisettes moeder, tegelijkertijd met het ‘Vader!’ van Margreet. Lisette grinnikte. Ze zag de twinkeling in haar vaders ogen. Hij bedoelde het goed, al voelde Margreet dat niet altijd zo.

‘Laten we onze handen vouwen,’ zei meneer Mulder. Gehoorzaam strengelde iedereen aan tafel zijn vingers ineen en boog het hoofd. De woorden hadden een vast stramien, als in een lied, en zoals elke keer voelde het voor Lisette heel vertrouwd om haar vader het gebed te horen uitspreken. Ze zuchtte bijna hoorbaar op zijn ‘amen’.

‘Mag ik van tafel?’ vroeg ze zodra haar vader zijn ogen had geopend.

‘Dat mag. En je weet het, om twaalf uur thuis.’

‘Ja, vader. En u weet dat ik u vanavond niet ken?’

Meneer Mulder lachte. ‘Ik zal je behandelen als elk ander vreemd nozemig tienermeisje dat er komt dansen.’

‘Nou, behandel me dan maar als uw dochter,’ grapte Lisette. Ze grijnsde naar haar moeder en kon het niet laten om Margreet onderweg naar de trap even in haar zij te kietelen. Een verwensing volgde haar toen ze de gang instapte, gevolgd door een berisping van haar vader. Onwillekeurig moest ze lachen. Het zou ook niet zo zijn.

De jurk lag keurig gestreken klaar op haar bed, naast de petticoat en de schoenen die ze de avond ervoor uitgebreid had gepoetst. In het laatje van haar nachtkastje, helemaal achterin, lag de make-up verstopt die ze een jaar geleden stiekem van Rigtyes tante had gekregen. Vanavond kon ze er niets van dragen. Dat was het nadeel van de dochter van de beheerder zijn, dan werd je soms behoorlijk in je vrijheid beperkt. Toch waren er ook voordelen. Lisette wist altijd als eerste wanneer er een jeugdfeest gegeven zou worden.

Even later bekeek ze zichzelf uitgebreid in de spiegel. De kraaltjes zouden prachtig glanzen in het licht van de lampionnen, daar verheugde ze zich al op sinds ze die had opgehangen. Ze draaide een rondje, de rok waaierde wijd uit. Helemaal goed.

Een blik op de klok vertelde haar dat het de hoogste tijd was om te gaan. Dat was dan weer een nadeel van haar status als beheerdersdochter; zij mocht er dan wel als eerste zijn, maar dat was alleen om kaartjes in te nemen en iedereen van consumptiebonnen te voorzien.

‘Je ziet er prachtig uit,’ zei haar moeder toen Lisette de woonkamer binnenkwam. Margreet keek even op van haar boek, om zich slechts een seconde later met een knorrig gezicht weer in de bladzijden te verdiepen.

‘Je vader is al naar de zaal. Als je twee seconden later was geweest, was ik je komen halen.’

‘Ik ga al,’ zei Lisette. Ze kuste haar moeder en zwaaide naar Margreet, die niet opkeek. Het gevoel van de rok die om haar benen zwierde terwijl ze door de achterdeur stapte, was geweldig. Lisette huppelde naar de deur van het dorps huis en plukte daar een roos, die ze in haar haren stak.

‘Lies!’ Met piepende remmen kwam Diana’s fiets tot stilstand. Ze sprong er behendig af.

‘Wat ben je vroeg,’ zei Lisette.

‘Je wilt niet weten hoe snel ik heb gegeten,’ grinnikte ze. ‘Ik was nog sneller dan Marten.’

‘Ja, dat wil wat zeggen,’ zei Lisette.

‘Zijn we de eersten?’

Lisette keek Diana met een opgetrokken wenkbrauw aan.

‘Oh ja. Die kraaltjes maken je jurk reuzemooi, zeg.’

‘Dank je. Je ogen zijn heel mooi zo.’

Diana lachte verlegen. ‘Ik heb het mijn moeder niet laten zien, anders moest ik het er vast weer af halen. Ik hoop dat ze vanavond al slaapt.’

‘En je vader dan?’

‘Marten haalt me op.’

‘Goed geregeld.’

‘Tja, vader had geen zin. Zo jammer,’ grinnikte Diana. Ze zette haar fiets tegen het hek.

‘Ik dacht dat Rigtje met je mee zou fietsen,’ zei Lisette.

‘Ze was nog niet klaar. Ik hoop maar dat ze mag van haar vader. Hij was niet in een al te beste bui.’

‘Ik hoop het ook,’ zei Lisette. ‘Zullen we maar naar binnen gaan? Oh, wil je ook een roos?’

‘Graag.’

In het toilet maakte Lisette de roos goed vast in Diana’s haren en controleerde Diana of die van Lisette niet los zou raken. Ze babbelden uitgebreid over wie er die avond allemaal zouden zijn, over het vorige feest en de platen die ze zeker wilden horen. Vanaf de gang hoorden ze meneer Mulder praten tegen iemand die ze niet herkenden.

‘Dat moet die jongen zijn die de platen gaat draaien,’ zei Diana. ‘Zullen we hem vragen of hij iets bij zich heeft van de Everly Brothers?’

‘Vast wel, toch?’ zei Lisette. Op dat moment klopte meneer Mulder op de deur van het toilet.

‘Meisjes, de eerste gasten komen eraan, ik heb jullie nodig.’

‘Ja, meneer Mulder,’ zei Diana. Ze pakte Lisettes hand en trok haar mee naar buiten.

‘Voordat hij die make-up aan mijn moeder verklikt,’ fluisterde ze. Lisette grinnikte.

Alle meisjes hadden veel werk van hun uiterlijk gemaakt, en ook de vetkuiven van de jongens hadden de nodige kwartiertjes voor de spiegel gevegd. Lisette vond het geweldig om iedereen zo opgewonden te zien, ze kon bijna niet wachten om zelf ook de dansvloer te verkennen.

Een uurtje later was het zowat uitgestorven aan hun tafeltje bij de ingang. Lisette hoopte dat er niemand meer kwam, maar Diana keek gespannen naar de deur. ‘Rigtje is er nog steeds niet,’ zei ze. ‘Zou het wel goed gaan daar?’

‘Ik denk dat ze nog wel komt,’ zei Lisette.

‘Weet je het zeker?’ Diana keek haar doordringend aan. ‘Het is al laat.’

‘Ik weet zeker dat ze komt,’ zei Lisette.

Diana ontspande zich duidelijk.

‘Maak je je zo’n zorgen?’

‘Nou ja...’ zei Diana. ‘Je weet dat het daar in huis niet bepaald gezellig is de laatste tijd.’

‘Daar gaan we ons vanavond niet druk om maken. Vanavond gaat het juist om vergeten, al helemaal voor Rigtje.’ Ze stond op. ‘Kom. Ik vind dat we klaar zijn, mijn vader mag nu de entree in de gaten houden.’

Lisette holde door de gang, met Diana in haar kielzog. De muziek stond luid, al zorgde haar vader er wel voor dat het niet de spuigaten uitliep. Hij wilde zichzelf nog kunnen horen denken, zei hij altijd. Hij liep hen juist tegemoet en Lisette had haar vraag nog niet eens

afgemaakt toen hij hun al toestemming gaf lekker te gaan genieten van het feest.

Naast de deuropening stonden Alie en Sien. Ze zaten een jaar hoger dan Lisette. Alie was de dochter van de dominee en Sien was altijd in haar buurt te vinden. Ze stonden geanimeerd met elkaar te praten, luid genoeg om iedereen in hun buurt te laten meegenieten.

‘Ik ga het haar zeggen,’ zei Alie.

‘Ze is snel nijdig,’ zei Sien.

‘Ik ben niet bang voor haar,’ zei Alie. Haar ogen stonden donker, onaangenaam, als brandgaten in een fleurige rok. Alie keek naar een viertal op de dansvloer. Lisette herkende Marijke, Daniël en Lammert. De vierde persoon zou dan Trees wel zijn, maar die had zich zo uitgesloofd op haar uiterlijk dat ze nog amper te herkennen was. Het leek Lammert wel te bevallen, constateerde Lisette met een glimlach.

‘Wil je wat drinken?’ vroeg Diana. ‘Ik heb toevallig een paar consumptiebonnen.’

Lisette haakte haar arm door die van haar vriendin. ‘Klinkt als muziek in mijn oren,’ grinnikte ze.

Het was druk bij de bar. Sommige meisjes mopperden over voordringen en op de hoek stond een groepje jongens de hele boel te blokkeren, omdat ze steeds maar opnieuw wilden kunnen bestellen. Mevrouw en mevrouw Bongers hadden het er druk mee.

‘Hé, daar heb je Rigtje,’ zei Diana. Ze stootte Lisette aan.

Met een blos op haar wangen en verwaaide lange, losse haren snelde Rigtje naar haar vriendinnen toe.

‘Eindelijk,’ zuchtte ze. ‘Ik kon maar niet wegkomen.’

‘Blijf je tot het eind?’ vroeg Diana, maar Rigtje wuifde de vraag weg.

‘Doe mij maar een groene Exota,’ zei ze. ‘Ik heb dorst.’

‘Als ik erdoor kom,’ kreunde Lisette. Ze probeerde de aandacht van mevrouw Bongers te trekken, maar dat lukte nog niet zo.

Vanuit haar ooghoek zag ze iets bewegen, bij de muur. In het halfdonker kon ze het maar moeilijk zien, het kostte een moment om haar ogen te laten wennen. Een jong meisje, amper tien jaar oud, met donkere haren en een ouderwetse jurk aan, staarde met trieste ogen naar

de dansvloer. Een witte gloed hing over haar heen. Lisette probeerde naar haar te lachen, maar het meisje keek niet terug.

‘Nou, kom op, ik heb niet de hele dag,’ zei mevrouw Bongers.

‘Oh, het spijt me,’ zei Lisette. Ze trok haar ogen met moeite los van het meisje. ‘Mag ik drie groene Exota’s van u?’

‘Natuurlijk, kind,’ zei mevrouw Bongers. ‘Jij en je vriendinnen hebben de boel mooi aangekleed. Ik hoorde van je vader dat jullie flink hebben geholpen.’

‘Dank u, mevrouw.’

De vrouw zette drie glazen voor haar neer, die Lisette voorzichtig oppakte. Rigdje nam haar drankje dankbaar aan en Diana hief meteen het glas op een gezellige avond, nu ze er alle drie waren. Lisette liet haar glas tegen dat van de anderen klinken, maar zocht ondertussen nog naar het meisje. Ze was verdwenen tussen de dansers.

‘Heerlijk,’ zuchtte Rigdje, die haar glas vrijwel meteen leeg had.

‘Kom, we gaan dansen,’ zei Lisette. Haar vriendinnen knikten getig, maar nog voor ze een stap hadden gezet, werd Diana’s glas ruw uit haar handen gestoten door Alie.

‘Kijk eens uit, wil je?’ riep Diana, maar Alie luisterde niet. Ze liep naar Trees toe en goot een glas bier leeg over haar hoofd.

‘Oeps,’ zei ze.

Trees hapte naar adem, terwijl Lammert zich meteen uit de voeten maakte. Daniël en Marijke onderbraken hun dans.

‘Ben je gek geworden of zo?’ riep Trees uit. ‘Waarom doe je dat?’

‘Dat weet je best,’ zei Alie.

Marijke probeerde tussenbeide te komen, maar Sien snauwde haar scherp af. Er begon zich een kring te vormen rondom het groepje. Rigdje, Diana en Lisette stonden op de voorste rij.

‘Jij hebt Lammert van me afgepakt!’ zei Alie. Ze deed nog een stap naar Trees toe, die wijselijk afstand had genomen.

‘Lammert van je afgepakt?’ vroeg ze ongelovig. ‘Helemaal niet. Hoe kom je daarbij?’

‘Hij zou met mij naar het feest gaan. En nu is hij hier met jou.’

De kring om het groepje heen begon partij te trekken. Een meisje merkte lachend op dat het tijd werd dat er iets gebeurde, geen feestje was compleet zonder gevecht.

‘Ik heb niets verkeerd gedaan.’ Trees wrong haar haren uit en veegde het vocht van haar gezicht, waardoor alles onder de mascara kwam te zitten.

‘Alie, alsjeblieft,’ begon Marijke.

‘Bemoei jij je er even niet mee, blondje,’ zei Alie. ‘We weten allemaal dat jij partij trekt voor de verkeerde.’

‘Maar...’

‘Heil...’ begon Alie. Een zucht van verontwaardiging ging door de kring.

‘Alie!’ kwam Daniël scherp ertussen. ‘Ik denk dat jij genoeg bier hebt gehad.’

‘Dat heeft er niks mee te maken,’ riep Alie.

Lammert kwam terug met een theedoek en hielp Trees zichzelf wat droog te deppen.

‘Jij,’ barstte Alie los. ‘Jij hebt me verraden!’

‘Wat bedoel je?’ vroeg Lammert.

‘Je had beloofd dat je mij zou meenemen naar het feest.’

‘Ik heb niks beloofd.’

‘Alie, alsjeblieft,’ begon Marijke weer.

‘Kop dicht, Marijke. Of moet ik *Kopf* zeggen?’

‘Genoeg.’ De basstem van Lisettes vader bulderde over al het andere geluid heen. ‘Ophouden met deze flauwekul.’

De kring bewoog nog niet, maar Alie leek wel een beetje tot bezinning te komen. ‘Kom, Sien, ik heb een sigaret nodig. Iedereen is tegen mij.’

‘Ik kom al,’ zei Sien. Met hun kinnen in de lucht liepen ze weg.

‘Wij gaan wel even naar het toilet. Dit ziet er niet uit.’ Marijke pakte Trees bij de hand. Lammert wist niet hoe snel hij moest volgen. Daniël schudde zijn hoofd en nam de dweil aan van meneer Mulder, om de natte boel een beetje op te ruimen.

‘Wel jammer dat het met een sisser afloopt,’ zei een jongen naast Lisette. Zijn vriend sloeg hem op de schouder en stelde voor nog een biertje te halen. Met hen droop iedereen af.

De muziek was vast niet uit geweest, maar Lisette was zich er nu pas weer van bewust. Ze keek haar vriendinnen aan en haalde haar schouders op.

‘Dansen?’

Een donkerharig meisje liep langs hen. Daphne heette ze. Ze was de zus van Daniël, die nog op de vloer gehurkt zat om de laatste druppels te vangen.

‘Waar ging dát nou allemaal over?’ vroeg Daphne.

‘Alie was jaloers,’ zei Daniël.

‘Ik wíst wel dat ze verliefd was op Lammert.’ Daphne kon de triomf in haar stem niet onderdrukken. ‘Jammer voor haar dat hij op Trees valt.’

‘Weet jij hoe laat het is?’ vroeg Daniël. ‘Mijn horloge is kapot.’

‘We hebben nog meer dan een uur voordat papa ons komt halen.’

‘Mooi zo.’

‘Ik ga nog even dansen,’ zei Daphne.

‘Ik ook.’ Ze liepen allebei een andere kant op.

Een wit meisje bleef achter op de plaats waar Daniël net had gestaan. Ze keek triest.

Lisette zuchtte.

‘Wat is er?’ vroeg Rigtje.

‘Niks,’ zei Lisette.

‘Weet je het zeker?’ vroeg Diana.

‘Ja. Laat me maar even.’

‘Goed dan.’

Ineens zag Lisette nog meer kinderen. Ze dansten tussen de rest, of deden tikkertje. Ze liepen dwars door de levenden heen, die daar niets van merkten. Lisette was de vraag waarom zij ze wél zag, allang voorbij. Ze vroeg zich alleen af waarom er nu zo veel waren. Zou het meisje waar ze vroeger mee speelde er ook zijn? Ze grinnikte in zichzelf. Nu ze eraan teruggedacht, realiseerde ze zich dat haar moeder zich een ongeluk moest zijn geschrokken toen Lisette vertelde dat ze met een wit kind speelde. Lisette was op haar beurt geschrokken van haar moeders reactie en de witte kinderen waren sindsdien op de afstand gebleven die Lisette onbewust had gewenst. Tot de dood van Rigtjes moeder. Sindsdien had ze zich opgesteld, en zag en voelde ze steeds meer.

Het donkerharige meisje stond nog steeds op dezelfde plaats. Lisette probeerde haar blik te vangen, haar te laten weten dat het goed

zou komen en dat ze zich geen zorgen hoefde te maken, wat er ook was. Maar het meisje keek niet naar haar. Tegen het eind van het dansnummer draaide ze zich om en verdween.

Er werd een andere plaat opgezet. Diana begon te gillen, het was er een van de Everly Brothers.

‘Dit is de nieuwste!’ joelde ze en ze dwong Rigtje en Lisette mee te dansen. Rigtje lachte en Lisette haalde haar schouders op. Vanavond wilde ze zich nergens zorgen om maken.

Aan de andere kant van de ruimte zag ze Marijke en Daniël in-nig verstrengeld met elkaar dansen. Zou zij dat ook doen, als ze wat ouder was? Een jongen zo dicht tegen zich aan... Lisette wist het niet. Voorlopig zou ze niet weten welke jongen dat zou moeten zijn. Bovendien, zo veel geluk als met Rigtje en Diana zou ze vast niet nog eens hebben. Een jongen zou waarschijnlijk niet kunnen omgaan met het feit dat zij mensen kon zien die er niet meer waren.

‘Problems, problems, problems,’ zong Diana luid mee. Lisette besloot dat het prettiger was om over problemen te zingen dan om er-over na te denken. Ze viel van harte in.

Een klein jongetje liep langs haar met zijn vingers in zijn oren. Met een brede grijns verdween hij weer tussen de dansende mensen.

Later zag ze het jongetje weer, toen ze haar vader zocht om te vragen of er nog iets moest gebeuren. Rigtje en Diana moesten naar het toilet, maar de wachtrij was zo lang dat Lisette zich snel weer uit de voeten had gemaakt. Het jochie zat op zijn knieën boven op de koelkast en elke keer als Lisettes vader de ingenomen consumptiebonnen daar neerlegde, liet hij ze er weer af dwarrelen. Hij had de grootste lol met zichzelf. Hoe nadrukkelijker meneer Mulder de bonnen neerlegde, des te harder hij lachte.

‘Gaat het, vader?’ vroeg Lisette, met een onschuldig gezicht.

‘Er staat hier vast tocht,’ mopperde haar vader. ‘Nou ja, zo lang ze maar niet terug waaien naar degenen die ze net hebben ingeleverd.’ Op dat moment vlogen de consumptiebonnen als door de wind gegrepen in de richting van de bar.

‘Wel alle...’

Lisette gaf het jongetje een knipoog, waarna hij even verlegen grijnsde en in het niets verdween.

‘Ik geef het op,’ zuchtte Rigdje, die ineens opdook naast Lisette. Diana volgde vrijwel meteen.

‘Kunnen we misschien bij jou thuis?’ vroeg ze.

‘Dat denk ik wel. Volgens mij is de achterdeur gewoon los.’

‘Ik ga thuis wel,’ zei Rigdje.

‘Hoezo? Als je moet, dan kan het echt wel bij ons...’ begon Lisette, maar bij het zien van Rigdjes blik knikte ze.

‘Mijn vader staat vast al voor de deur,’ zei Rigdje. ‘Ik wil nog niet weg, maar ja...’

‘En je was hier al zo laat,’ zei Diana. ‘Waarom komt je vader je zo vroeg halen?’

‘De koeien moeten morgenvroeg weer gemolken, er staat er eentje op het punt te kalveren, en oh ja: “*Wees blij dat je mag*”,’ deed ze de stem van haar vader na. ‘Het is thuis soms zo vreselijk, sinds...’

Lisette haakte snel haar arm door die van Rigdje heen. Diana deed hetzelfde aan de andere kant.

‘We zullen je alles vertellen,’ zei Lisette.

‘Ja! We houden een dagboek van het feest bij,’ riep Diana. ‘Een avondboek.’

Ze liepen naar de deur. Lisette ademde de lucht met rozengeur diep in, maar rook daarbij ook de zware uitlaatgassen van een trekker. Ze hoefde niet eens te kijken om te weten wie het was.

Rigdje keek haar vriendinnen spijtig aan. ‘Nou, tot snel.’

‘Ja,’ zei Diana. ‘Avondboek.’

Lisette glimlachte alleen. Ze keek toe hoe Rigdje snel op de trekker klom en ging zitten. Rigdjes vader groette zijn dochter amper en reed meteen weg.

Lisette zuchtte. Ze kon zijn verdriet bijna voelen, maar op het moment dat ze daarover iets tegen Diana wilde zeggen, liepen Daniël en Marijke hand in hand tussen hen door.

In een fractie van een seconde veranderde Lisettes droevige gevoel in een staat van alarmfase rood. Een kilte leek haar hart te grijpen, alsof ze een kind zag spelen op de rails terwijl de trein al kwam aandenderen. De lucht rondom Daniël en Marijke leek dik van spanning, die zich extra concentreerde rondom het blonde meisje. Maar het was nog niet te laat, er kon nog aan de noodrem worden getrokken.

‘Marijke, wees voorzichtig.’ Lisette besepte pas werkelijk dat zij het gezegd had, toen zowel Daniël als Marijke haar verbaasd aankeken. De kilte in Lisettes hart verdween, maar nu voerde nervositeit ineens de boventoon. Wat had ze gedaan? Hoe moest ze zich hieruit redden?

‘Wat bedoel je daarmee?’ vroeg Marijke.

‘Ik...’ begon Lisette. Maar de vraag was volkomen terecht. Wat bedoelde ze eigenlijk? Ze zocht naar woorden, maar vond alleen ver-warring.

‘Wat heb je?’ vroeg Marijke. ‘Doe niet zo eng.’

‘Ik moest je waarschuwen,’ stamelde Lisette.

‘Waarvoor?’ vroeg Daniël. ‘Voor mij soms? Vertrouw je mij niet?’

‘Nee, er is niks met jou,’ zei Lisette vlug. Dat wist ze in ieder geval wel zeker. Daniël had niets slechts in de zin, zijn gevoel voor Marijke was juist heel mooi. ‘Je moet gewoon... voorzichtig zijn.’ Ze keek Marijke en Daniël beurtelings bijna smekend aan. Maar ze kon het hun niet kwalijk nemen dat ze geen idee hadden waar ze het over had. Dat wist ze zelf eigenlijk ook niet. Een gewaarwording wilde doordringen tot haar geest, maar ze kon het beeld niet helder krijgen. Ze werd misselijk. Naast haar straalde Diana warmte en steun uit, ze voelde het via haar huid en in haar geest. Zij leek haar enige houvast in deze krankzinnigheid.

‘Misschien moeten ze maar geen bier meer schenken op dit soort feestjes,’ mopperde Daniël. Hij keek Lisette vuil aan en sloeg vervolgens demonstratief zijn arm om Marijke heen. Met nog een laatste blik op Lisette liepen ze weg.

Nu pas voelde Lisette hoe haar hart klopte in haar keel en hoe zweetdruppeltjes puntjes van kou vormden terwijl de wind langs haar voorhoofd streek.

‘Gaat het?’ vroeg Diana.

‘Jawel...’ zei Lisette. Ze keek naar de grond, alsof het antwoord op al haar vragen daar lag.

‘Wat gebeurde er?’

‘Ik weet het niet. Ik moest zeggen dat ze voorzichtig moest zijn.’

‘Was het zoiets als Rigtjes moeder?’

‘Nee. Dit was een gevoel, alsof... Ik weet het niet. Ik kan het niet beschrijven.’

Diana beet op haar lip.

‘Ik wil echt niet vervelend doen, maar... Had je het niet beter voor je kunnen houden?’

‘Het ging vanzelf,’ zei Lisette. Ze ging op het stoepje zitten, met haar hoofd in haar handen. ‘Ik had niet eens door dat ik het zei, totdat het eruit was.’

Twee jongens kwamen lachend naar buiten en duwden Diana ruw opzij. Ze belandde bijna in de rozenbottelstruiken.

‘Te veel op?’ riep een van hen, wijzend naar Lisette. De ander lachte en maakte een kotsbeweging.

‘Heel grappig,’ riep Diana boos.

De jongens reageerden niet en liepen door. Blijkbaar gingen ze naar huis.

‘Ik hoop dat ze de sloot in fietsen,’ zei Diana. Ze kwam naast Lisette zitten. ‘Weet je, niet iedereen wil horen wat jij te vertellen hebt.’

‘Dat snap ik,’ zei Lisette gelaten. ‘Helemaal als het zo vaag is.’

‘Ja. En toen met Rigties moeder, toen duurde het ook echt een tijdje voordat wij helemaal begrepen waar je het over had. Ik dacht echt even dat je gek was geworden.’

Lisette liet een schamper lachje horen. ‘Dat weet ik nog, ja.’ Ze zweeg even. ‘Ik ben zo blij dat jullie niet moeilijk doen over mij.’

‘Natuurlijk niet! Ik bedoel, het was even wennen, maar je hebt Rigtie zo enorm geholpen. En ik ben reuzetrots dat ik een bovengemiddelde vriendin heb.’

Lisette grinnikte. ‘Dank je.’

‘Kom op,’ zei Diana. ‘We gaan nog even dansen, voordat ze je op de brandstapel zetten.’

‘Nou, mieters, dat helpt ontzettend.’

‘We hebben tot middernacht!’